

(8) Ivo Žajdela

Partizanski mit

Ivan Jan, avtor mnogih knjig o gorenjskem partizanstvu, bo zapisan v zgodovini v dokaj klavni podobi, saj velja za človeka, ki je napisal največ knjig o partizanščini oziroma o njenem mitu.

Ne samo vpogled v delovanje Tomšičeve, Gubčeve, Šerčerjeve brigade in drugih partizanskih enot, ki so delovale na Dolenjskem in Notranjskem, ampak tudi vpogled v delovanje gorenjskih partizanov, še posebej Kokrškega odreda, nam pokaže pravo podobo partizanov. Bili so izrazita partijska oziroma revolucionarna vojska.

To, kar si mnogi Slovenci še danes mislijo o partizanih, češ da so se bojevali predvsem za osvoboditev domovine, je posledica polstoletne tako rekoč popolne indoktrinacije. Tisti, ki danes govori, kako so se partizani samo bojevali proti okupatorju in za svobodo, tisti ve o partizanih zelo malo. To je govorjenje na podlagi priučenega mita.

Kolikor vem, doslej Jana niso preganjali niti sorodniki na grozovit način umorjenega Petra Stareta in nato še njegovega očeta in mlade Staretove sestre, 15-letne Veronike. Prav tako ga doslej niso tožili sorodniki Cecilije Roblek. On pa bi kar tožil druge, tako kot je javno blatil Vinka Levstika, ne da bi bil v njegovem primeru s čimer koli osebno izzvan. Oseba, ki se spušča v jav-

no polemiko, še posebej če pri tem ne izbira besed, se mora zavedati, da mu bo odgovorjeno vsaj tako ostro, če ne celo ostreje.

Jan in Bohinc

Ko sem pisal in objavil svoj "inkriminirani" odgovor na pisanje Ivana Jana leta 1999, je bil Andrej Bohinc, ki je Jana obremenil z umoroma Petra Stareta in Cecilije Roblek in na katerega pričevanje se sklicujem, še živ. Tudi osebno sem ga poznal in lahko zatrdim, da ni bilo niti najmanjšega razloga, da mu ne bi verjel. Medtem je umrl (marca 2000). Ali je samo naključje, da je Jan vložil tožbo šele potem, ko je Andrej Bohinc kot morebitna glavna priča umrl?

Ivan Jan mi je v svoji tožbi očital kaznivo dejanje obrekovanja oziroma "trditve in raznašanja nečesa neresničnega, s čimer bi lahko škodoval njegovi časti ali dobremu imenu". To naj bi, kot je trdil, storil, "čeprav sem vedel, da je bilo to, kar sem trdil in raznašal, neresnično". Seveda ni nič od tega res. Dvomim, da je moje pisanje škodilo "njegovi časti ali dobremu imenu". Le kakšne dokaze bi za to lahko ponudil na sodišču?

Obrekovanje?

Ivan Jan z mojim pisanjem sploh ni mogel biti obrekovan. V to, kar sem takrat zapisal o njegovem primeru, sem verjel tako prek objavljenih pričevanj in druge literature kot tudi s svojim raziskovanjem na terenu. Jan mi zato ne bi mogel očitati, da sem zapisal o njem nekaj, "za kar sem vedel, da je to neresnično"! Trditev, da "sem vedel, da je to, kar trdim in raznašam, neresnično", je bila napačna in neresnična. Kot sem menda dovolj podrobno razložil prej, sem v tisto, kar sem zapisal, verjel. Pričevalec Andrej Bohinc, ki sem ga povzel, je bil nadvse resna oseba in sem ji kot takšni popolnoma zupal. Oba primera, tako mučenje in umor Petra Stareta kot ugrabitev in umor Cecilije Roblek, je Andrej Bohinc izpričal javno vsaj dvakrat. Prvič leta 1980 v pismu CK ZKS, ta ustanova pa takrat ni bila kdorsibodi. In drugič, javno, v svojem obsežnem pričanju za revijo 7D 27. 12. 1989. Kasneje mi je v pogovoru vse jasno in glasno potrdil, tako da ni moglo biti o tem niti sence dvoma.

Tudi Andrej Bohinc ni bil "kdorsibodi". V času obravnavanih medvojnih dogodkov je imel nadvse po-

membno funkcijo, saj je bil namestnik političnega komisarja v Kokrškem odredu in je bil tako neposredno nadrejen Ivanu Janu. Tudi po vojni je bil nadvse resna in odgovorna oseba, zaradi česar je imel celo velike probleme. Zaradi njega, zaradi svojih obsežnih in zelo pozitivnih izkušenj z raznimi pričevalci ter zaradi dejstva, da sta bila tako partizansko mučenje in umor Petra Stareta iz Letenic pri Golniku kot partizanska ugrabitev in umor Cecilije Roblek iz Loma pod Storžičem povsem resnična dogodka, nikakor nisem podvomil o resničnosti svojih zapisanih trditve.

Zanikanje "dogodka"

Ivan Jan je v tožbi trdil, da mi je bilo "dobro poznano, da so navedbe, ki jih je v reviji 7D zapisal Andrej Bohinc, neresnične, saj je bilo to večkrat ugotovljeno in javno objavljeno". Trditve, da so mi bile trditve Andreja Bohinca v reviji 7D "dobro poznane" kot neresnične, je napačna. Poleg tega to ni bilo "večkrat ugotovljeno". Kje in kdaj naj bi bilo to nedvoumno ugotovljeno? Tudi "javno objavljeno" ni bilo. Jan je v polemiki z Andrejem Bohincem v reviji 7D leta 1990 glede mučenja in umora Petra Stareta navedel

nebistvene stvari. Ne strašnega mučenja ne umora ni v ničemer zanikal. O ugrabitvi in umoru Cecilije Roblek iz Loma pod Storžičem pa je zapisal le, da je **dogodek**, torej sploh umor Cecilije Roblek kot tak, "izmišljen".

Poglejmo kronološko, koliko, predvsem pa kakšno pozornost je Ivan Jan posvetil temu nadvse hudemu primeru.

22. avgusta 1990 je v pismih bralcev v 7D zapisal: "Prvi dogodek, to je zaslisevanje Petra Stareta, je potekal drugače, kot me je bremenil Bohinc, drugega, to je ustrelitev nekega dekleta, pa sploh ni bilo. Bil je izmišljen!" In nekaj naprej: "... primer je izmišljen. Bohinc se verjetno zaveda, da je to težko dokazati."

Jan torej ni povedal nič drugega, kot da je bil **dogodek** (in **primer**) o ustreljenem dekletu izmišljen. Zakaj ni bil obsirnejši – glede mučenja Petra Stareta se je namreč izredno razpisal – in zakaj ni povsem jasno in nedvoumno zanikal, da on ni ustrelil Cecilije Roblek? Zapisal je samo, da je bil "dogodek" izmišljen in nič več.

tokopijo "poravnave" med njim in Andrejem Bohincem leta 1981. Zdaj trdi, da so bile navedbe Andreja Bohinca "večkrat" ugotovljene kot neresnične. Ne v tej poravnavi ne kje drugje ni bilo ugotovljeno, da so Bohinčeve navedbe neresnične. Dodana listina o poravnavi govori le o tem, da sta sklenila, da se ne bosta pravdala. Z njo ni Andrej Bohinc prav v ničemer zanikal svojih trditve. Še več, slabih deset let kasneje, 27. 12. 1989, je v obsežnem pričevanju (skupaj 27 revijalnih strani) v reviji 7D svoje trditve o umoru Cecilije Roblek na Mali Poljani pod Storžičem povsem jasno ponovil. Tokrat ne v pismu političnemu forumu kot prej, ampak na javni sceni. Ivan Jan je v obrazložitvi v tožbi zapisal: "Da je Andrej Bohinc širil neresnične izjave, je tudi sam priznal v kazenskem postopku, ki ga je zoper njega sprožil zasebni tožilec, kar vse je obd. znano." Nič od tega mi ni bilo znano, kot je trdil Jan. Kje in kdaj je Andrej Bohinc zanikal svoje izjave? Nikjer! Jan je torej s fotokopijo njune "po-

gumente, ki dokazujejo neresničnost njegovih izjav, ter ga pozval, da se opraviči, vendar tega obd. ni želel storiti in je nasprotno še nadaljeval z žalitvami." Najprej glede zadnje trditve, da sem "še nadaljeval z žalitvami". To si je Jan v tožbi preprosto izmislil. Očitno je tudi v tem primeru poskušal sodišče zavesti.

S plahtami nad resnico

V pismu, ki ga je Jan 19. 1. 2000 poslal na uredništvo *Demokracije* in na moj naslov, je glede mojega opravičila oziroma objave njegovega "odgovora" zapisal naslednje: "Moj prošnja in tudi zahteva je, da objavite priložene kopije iz mariborskega 7D z dne 20. in 27. junija 1990, kjer so ovržene vse laži, povzete po pisanju Andreja Bohinca." Zakaj *Demokracija* ni objavila ne onega ne drugega? Iz preprostega razloga, ker je Jan zahteval objavo celih "plaht" fotokopij svojih tekstov, ki so bili objavljeni pred desetimi leti v reviji 7D. In tudi zato ne, ker v tistih obširnih besedilih ni bilo nič takšne-

V svojem pismu 19. 1. 2000 mi je namreč s tožbo že grozil. Zakaj je potem do vložitve tožbe čakal do 31. 3. 2000? Tekel je namreč trimesečni zastaralni rok.

Ivan Jan mi je s sodiščem grozil (pa ne le meni) že večkrat prej, vendar groženj ni nikoli uresničil. Zakaj jo je tokrat? 1. marca 2000 smo lahko v časopisu prebrali osmrtnico za Andrejem Bohincem, osebo, ki je najbolj obremenila Ivana Jana in ki sem jo v svojem pismu tudi največ citiral. Oba v tej tožbi sporna primera, mučenje in umor Petra Stareta in ugrabitev ter umor Cecilije Roblek pod Storžičem, sem povzel po pričevanju Andreja Bohinca. Prepričan sem, da se je Jan odločil za tožbo šele takrat, ko je videl, da glavna priča ni več živa. Zato je zamudil tudi trimesečni rok za vložitev tožbe.

S tem končujemo z zgodbo Ivana Jana. Njegovo sestro Ivico so partizani ubili na Dolenjskem, kamor so jo poslali gorenjski partizani zaradi govoric, da je v Begunjah, kjer je bila zaprta, izdala neke komunis-

Jan, Bohinc, CK ZKS

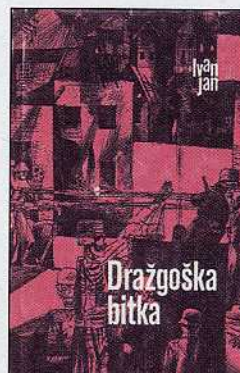
V nadaljevanju istega pisma je Jan o umoru Roblekove še tretjič zapisal, da je primer "popolnoma in z veliko mero fantazije izmišljen". O mučenju Stareta torej cele "plahte" besed, o umoru Roblekove pa le to, da je bil umor kot tak "z veliko mero fantazije izmišljen". To in nič več!

Zanimivo je, da je Jan k tem svojim petim besedam dodal še naslednje iz pisma Andreja Bohinca CK ZKS glede umora Roblekove na Mali Poljani: "Potem je zahteval, da jo pokopljejo tisti, ki so jo pripeljali, borci pa so negodovali, naj jo pokoplje tisti, ki jo je ustrelil. Zakaj ni to opisano v zgodovini KO? Mar je avtor na to opominjal? Je to UMOR?"

Še enkrat, Andrej Bohinc je bil kot politkomisar Ivanu Janu neposredno nadrejen. Bo menda ja vedel, kaj je res, kaj je trdil, in to celo v pismu takšnemu forumu, kot je bil leta 1980 CK ZKS, takrat najpomembnejši politični organ v Sloveniji.

Janovo zavajanje

Mimogrede, Jan je k tožbi proti meni kot nekakšen "dokaz" dodal fo-

ravnave" iz leta 1981 hotel sodišče zavesti. Imel je srečo, da do obravnave ni prišlo, saj se je prej umaknil.

Zanikanje resnic?

Tudi zato je bila trditve v tožbi "ne glede na takšna dejstva pa je obdolženi še naprej raznašal te neresnice, s čimer škoduje tako časti kot dobremu imenu zasebnega tožilca ter izkrivlja njegovo sodelovanje v NOB ter omalovažuje njegovo pisateljsko delo", na prej povedano povsem brezpredmetna. Nisem razsiral neresnic, v zapisano sem verjel in to na podlagi verodostojnih podatkov.

Jan je v tožbi zapisal: "Zasebni tožilec je zadevo želel urediti na miren način in je obdolženemu navedel ar-

ga, kar bi ovrгло trditve Andreja Bohinca. Še huje, v tistih dolgih tekstih je bila ena sama groba diskreditacija Andreja Bohinca, kjer so bila dejstva piscu španska vas.

Smrt priče

Poleg tega je Jan zamudil trimesečni rok za vložitev tožbe (52. člen ZKP). Moj članek je bil objavljen 16. 12. 1999, tožba pa je bila vložena 31. 3. 2000. Jan bi sicer lahko rekel, da je za članek izvedel pozneje. Toda 19. 1. 2000 mi je Jan o tem članku pisal pismo. Lahko bi se zavedal, da je rok za vložitev tožbe tekel, in bi lahko tožbo vložil vsaj do 16. 3. 2000, da ne bi bilo nobenih dvomov. Tega ni storil. Zakaj ne?

Dolga leta je bil urednik skrajno propagandne oddaje na Radiu Slovenija *Še pomnite, tovariši*. Kot tak je bil pomemben ustvarjalec partizanskega mita. V letošnji številki *Loških razgledov* je tudi njegov partizanski soborec Marijan Masterl podrobno razkrinal Janovo propagandno početje v zvezi z dražgoško "bitko" in s Cankarjevim bataljonom. Glede "izdajalca" za Mošenjsko planino Franja Košmrla in njegovega sina je zapisal, naj mu gre Jan na radovljiško pokopališče prižgat svečo in ga prosit odpuščanja. Oba Košmrlava so partizani umorili samo zato, da bi pozornost usmerili stran od svojih napak. Skratka, Janova zgodba je še veliko daljša.

Konec